

Шаповалова Анна Олександрівна,
провідний науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем протидії злочинності
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ПІД ЧАС РОЗКРИТТЯ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ

В умовах сьогодення вкрай актуальним є завдання консолідувати всю оперативну інформацію, наявну в системі поліції України, для забезпечення її подальшого аналізу, передусім у межах розслідування тяжких й особливо тяжких злочинів. Необхідність використання кримінального аналізу постає, зокрема, і під час розслідування незаконного заволодіння транспортними засобами (далі – ТЗ).

Залучення аналітика для проведення кримінального аналізу за фактами незаконного заволодіння ТЗ здійснюють під час відпрацювання такого кримінального правопорушення за «гарячими слідами», у межах оперативно-розшукової справи та проведення досудового розслідування. Крім того, аналітик може здійснювати аналітичне дослідження за цим видом кримінального правопорушення за власною ініціативою.

На початку проведення кримінального аналізу аналітик отримує від оперативних працівників зібрані відомості про спосіб вчинення незаконного заволодіння, місце, час, інформацію щодо особи потерпілого й осіб, які керували викраденим транспортним засобом, технічних та інших характеристик автомобіля (технічний стан, обладнання сигналізацією чи охоронними пристроями, GPS-трекером, кількість комплектів ключів, залишок пального в баку, наявність страхового поліса, оформлений кредит на авто тощо).

Ураховуючи наявність доступу до комплексних систем відеоспостереження, аналітик визначає місця встановлення камер поруч з місцем вчинення незаконного заволодіння ТЗ і опрацьовує записи з них. На підставі аналізу виявляє зафіксовані на них об'єкти: транспортні засоби й осіб, які можуть бути причетні до вчинення кримінального правопорушення. Крім того, отримує доступ до записів з приватних камер, зібраних працівниками оперативного підрозділу. За результатами опрацювання відео аналітик намагається встановити механізм вчинення незаконного заволодіння автомобілем, кількість злочинців та їхні зовнішні ознаки (одяг, національність, наявність татуювань, інші особливі прикмети, напрямок руху викраденого ТЗ із місця заволодіння та його подальшого прямування).

Отриману в процесі аналізу інформацію аналітик надає оперативним працівникам, залученим до розслідування цього кримінального правопорушення, для забезпечення збору відеозаписів

із приватних камер, розміщених за встановленим маршрутом руху викраденого автомобіля. Після отримання додаткових записів здійснює їх аналіз і зставляє отримані дані з попередніми.

Додатково аналітик перевіряє факт фіксації камерами номерні знаки, викрадені (втрачені) у день або напередодні незаконного заволодіння ТЗ, на можливість використання їх злочинцями.

Якщо в процесі опрацювання відеозаписів встановлено автомобіль, що забезпечував супровід викраденого ТЗ, аналітик здійснює збір й аналіз інформації щодо такого ТЗ. Якщо під час опрацювання відео з приватних камер і камер систем відеоспостереження буде отримано фотозображення злочинця (злочинців) в якості, придатній для опрацювання наявними програмами ідентифікації особи, аналітик здійснює ідентифікацію через спеціальне програмне забезпечення Національної системи біометричної верифікації та ідентифікації ДМС України, модулів комплексних систем відеоспостереження, наявних у регіонах, через пошук за зображенням.

Якщо виявлено, що автомобіль прямує на територію іншої області України, аналітик проводить відпрацювання камер системи відеоспостереження регіону, куди рухався автомобіль. У разі відсутності підключення використовує можливість інформаційної системи Національної поліції України або інформує підрозділ кримінального аналізу відповідного регіону для забезпечення відпрацювання маршруту руху. Якщо зафіксовано факт в'їзду викраденого автомобіля до іншого регіону, проте не встановлено номерні знаки, на яких останній здійснив в'їзд, аналітик за допомогою системи «Геопортал» виявляє камери фіксації номерних знаків, встановлені на виїзді з однієї області та в'їзді в іншу. Шляхом вибору відповідного діапазону дати й часу отримує відомості щодо автомобілів, які зафіксовано протягом зазначеного часового проміжку за маршрутом руху та за допомогою Microsoft Excel та IBM i2 Analyst's Notebook аналізує їх на збіг. У разі виявлення збігів отримує фотозображення ТЗ із інформаційної системи Нацполіції України і зставляє з викраденим транспортним засобом. Такий порівняльний аналіз здійснюють і у випадку, коли виявлено автомобілі супроводження.

Якщо фіксацію номерних знаків викраденого автомобіля виявлено через певний проміжок часу, аналітик здійснює аналіз маршруту його руху, встановлює, за можливості, особу, яка переміщується на ТЗ.

Також аналітик встановлює перелік місць, де автомобіль міг переховуватися: СТО, автозвалища, місця розбирання автомобілів, авторинки, автостоянки, гаражні кооперативи та приватні гаражі, лісопосадки, закинуті будівлі чи будівлі підприємств, які здають в оренду, тощо.

Відпрацьовують також оголошення в мережі Інтернет щодо продажу автомобіля з аналогічними характеристиками, групи в

месенджері Telegram на предмет оголошень щодо повернення аналогічного транспорту за винагороду.

У разі встановлення факту повернення автомобіля власнику за винагороду, з'ясовують деталі події, місце та час. Поблизу місця, де залишили автомобіль, здійснюють аналіз записів з наявних камер відеоспостереження, щоб виявити осіб, які доставили автомобіль до цього місця, та маршрут їх «під'їзду – від'їзду».

Аналізують інформацію за результатами попередньо проведеної радіотехнічної розвідки про абонентські номери та IMEI коди, які знаходилися в зоні дії базових станцій та працювали на момент вчинення злочину. Відпрацьовують осіб-користувачів на причетність до незаконного заволодіння ТЗ.

Аналітик забезпечує узагальнення та зберігання таких відомостей для аналітичного порівняння в межах усіх фактів незаконного заволодіння ТЗ. Аналіз здійснює за допомогою програмного забезпечення Analyst's Notebook i, залежно від мети його виконання, представляє результати у вигляді схеми взаємозв'язків. Такий аналіз надає можливість встановити осіб, причетних до незаконного заволодіння ТЗ, їхні злочинні зв'язки й учасників організованих злочинних груп. Також аналіз дає змогу встановити маршрут міграції їх територією України.

Крім того, аналітик забезпечує збір інформації щодо вчинених незаконних заволодінь ТЗ (довідки, фото- й відеоматеріали, зібрані під час роботи з розкриття цього виду злочину), аналізує їх на предмет серійності, способів викрадення, можливості причетності організованих груп, територіальної поширеності незаконного заволодіння ТЗ за певними марками автомобілів, імовірних місць їх переховування.

За результатами досліджень аналітик виявляє «темні місця» (за основу обирають місця останніх фіксацій викрадених автомобілів), тобто місця, які потребують продовження технічного оснащення системами фото- й відеофіксації транспортних засобів. Формує відповідні пропозиції щодо покращення стану оснащення дорожньої інфраструктури, автомобільних шляхів і населених пунктів для керівництва.

Підводячи підсумок, варто відмітити, що практичне застосування оперативно-розшуковими підрозділами органів Національної поліції України методу кримінального аналізу вже засвідчило його високу ефективність у багатоепізодних провадженнях, що охоплювали велику за площею територію, значну кількість подій та суб'єктів злочинного угруповання зі складною структурою. У цих випадках традиційні методи відстеження та асоціювання фактів були недостатньо ефективними.

Список використаних джерел

1. У Нацполіції створили нове управління. 11/10/2017. Офіційний сайт depo.ua. URL: <https://www.depo.ua/ukr/politics/v-nacionalniyu-policiyu-stvorili-nove-upravlinnya-20171011655969>.
2. Сучасні методи досудового розслідування кримінальних правопорушень : підручник / О. М. Цільмак, О. Є. Користін, О. М. Заєць та ін. Одеса : Фенікс, 2017. 352 с.
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2314-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

Шишкін Ігор Ігорович,

заступник начальника 1-го відділу
(кримінального аналізу) 1-го управління
(аналітичного) Департаменту кримінального
аналізу Національної поліції України

ЕФЕКТИВНЕ ПОЄДНАННЯ ТАКТИЧНОГО Й ОПЕРАТИВНОГО АНАЛІЗУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВІДМИВАННЯМ (ЛЕГАЛІЗАЦІЄЮ) МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, І ФІНАНСУВАННЯМ ДІЙ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Рушійною силою світових процесів є інформація. Оперативний аналіз, як метод кримінального аналізу, надає можливість ефективного опрацювання первинної інформації, порівняння певних фактів, їх інтерпретації. Тактичний аналіз, в свою чергу, дозволяє оцінити предмет дослідження з іншого боку. Він являє собою метод аналізу даних з центром навколо короткострокових та середньострокових проблем та покликаний виявляти закономірності, особливості та специфічні елементи в серії злочинів. Саме поєднання оперативного та тактичного аналізу у певних сферах правоохоронної діяльності набуває все більшої важливості для протидії злочинності в цілому та результатів певних аналітичних продуктів зокрема*.

З початком збройної агресії рф проти України, гостро постало питання післявоєнної відбудови нашої держави. Найвірогідніше, що Україна зможе розраховувати на ті джерела репарацій, що розташовані за межами рф і кошти з яких можна отримати без угоди з останньою.

Відповідно останньої доступної публікації резервів центробанку рф за червень 2021 року, їх обсяг складав 585 млрд дол США. З них 41 % – у росії, Китаї та міжнародних інституціях – не доступний для конфіскації чи заморожування. Тобто для репарацій можна розраховувати на суму не більше 350 млрд доларів. Разом з тим військові дії кожного дня спричиняють все більше пошкоджень. Тому

* Тактичний кримінальний аналіз: теорія та практика (Київ, 2020).